

Drieteenmeeuwen op het strand

Het zal veel strandwandelaars zijn opgevallen, dat er deze zomer meeuwen op het strand zaten die opvallend dicht benaderd konden worden. De Drieteenmeeuw, daar ging het in deze gevallen steeds om, is van nature weinig schuw, maar de opvallende makheid van deze vogels had toch meer te maken met hun slechte conditie. Deze conditie was zo miserabel, dat veel vogels zich zonder veel moeite lieten vangen. In de laatste week van juli en de eerste dagen van augustus werden ruim 60 exemplaren bij het Vogelasiel afgeleverd. De meeste vogels waren echter al zo verzwakt, dat velen binnen enkele dagen stierven.

Niet alle Drieteenmeeuwen waren zo verzwakt dat zij zich lieten vangen. Vanaf 27 juli werden dagelijks tientallen vogels rustend op het strand of fouragerend boven de branding waargenomen. De grootste concentraties werden gezien op 28 juli bij de Duyndamse Slag (62 ex.) en op 30 juli in de Katwijkse Uitwatering (120 ex.). Na 5 augustus namen de aantallen snel af. Dit kwam omdat een deel van de vogels alsnog bezweek en omdat na het afnemen van de wind de sterkste Drieteenmeeuwen weer de volle zee opzochten.

De sterfte langs het strand kreeg vooral in de eerste tien dagen van augustus zijn beslag. Op het droge strand, soms tegen de duinvoet, vond men geheel droge exemplaren in gaaf verenkleed. Deze vogels waren duidelijk op het strand gestorven. Langs de vloedlijn lagen vogels die waarschijnlijk in zee waren gekomen en vermoedelijk al dagen in zee hadden gedreven. Tussen 4 en 10 augustus werd tweemaal het traject Katwijkse Uitwatering - Langevelderslag afgezocht. Gevonden vogels werden gemerkt, zodat niet tweemaal dezelfde vogel werd geteld. Dit traject kent in de zomer ongeveer 8 km niet-schoongemaakt strand. Op deze 8 km werden de volgende aantallen dode vogels gevonden:

Drieteenmeeuw : volwassen	1
tweede jaars	2
eerste jaars	59
Noordse Stormvogel	25
Jan van Gent	2
Kleine Mantelmeeuw	1

Een aantal eerstejaars vogels werd verzameld en afgegeven bij het Zoölogisch Museum in Amsterdam. Sectie wees uit dat alle vogels sterk vermagerd waren en dat de maag alleen wat stukjes zeewier en schelpenresten bevatte. De snavel was bij sommige vogels nog niet volledig hard en de handpennen waren nog nauwelijks volgroeid.

De invasie van de zomer 1987 past niet zo goed in het beeld dat wij van het voorkomen van Drieteenmeeuwen hebben. Drieteenmeeuwen verschijnen normaliter pas in de maand oktober met enige tientallen voor onze kust. Bij stormen in november is deze soort het talrijkst. Bij Noordwijk zijn bij zware stormen wel

eens meer dan 2000 op één dag geteld. In de wintermaanden wordt het voorkomen ook sterk door stormen bepaald. Enkele honderden op een dag is in die tijd van het jaar al iets bijzonders. Helaas is de Drieteenmeeuw de laatste tien jaar ook een veel gevonden olieslachteffer op het strand. In het voorjaar wordt deze soort vrijwel niet gezien, maar in juli en augustus verschijnen er soms groepen voor de kust, zoals op 16 juli 1978 (1500 ex.) en 16 juli 1979 (236 ex.). Het verschil met de invasie van 1987 is echter, dat nu meer dan 95 % uit pas uitgevlogen vogels bestaat, terwijl het bij eerdere zomerwaarnemingen vooral om tweedejaars en volwassen vogels ging. De vogels die wij eind juli te zien kregen, waren nog maar enkele dagen daarvoor uitgevlogen. Bij de zuidelijke kolonies in Groot-Brittannië worden de meeste eieren in de tweede helft van mei gelegd. Pas 65 tot 70 dagen na de eerste eileg vliegen de jongen uit. Bij een eileg op 15 mei is dat omstreeks 20-25 juli. Op 28 juli waren reeds honderden Drieteenmeeuwen voor de kust aanwezig, zodat het duidelijk is, dat het hier om pas uitgevlogen meeuwen ging. Dit werd door de bevindingen van het Zoölogisch Museum ook nog eens onderstreept.

De periode na het uitvliegen is bij alle vogels een bijzonder kritische tijd. De jonge vogels worden soms nog door de oude vogels gevoerd, maar wel moeten ze nu zelf leren het voedsel te bemachtigen. Bij een overvloed aan voedsel geeft dit doorgaans niet al te veel problemen, maar bij een turbulente zee wordt het voor een jonge Drieteenmeeuw bijzonder moeilijk om iets eetbaars te vinden. Verzwakking is het gevolg met als resultaat dat de vogel gaat afdrijven onder invloed van de stormachtige wind. Daardoor komt de vogel terecht op plaatsen waar fourageren nog moeilijker wordt, zoals het troebele Nederlandse kustwater. De conditie kan trouwens al niet best bij het uitvliegen zijn geweest als de oude vogels ook al moeilijk aan voedsel konden komen. Dit laatste kan ook veroorzaakt zijn door het stormachtige juliweer, maar ook kan dit het geval zijn geweest door het wegblijven van grote scholen vis voor de Engelse oostkust. Het is bekend, dat de broedresultaten in Schotland de laatste jaren niet best zijn. Sterfte van jongen in de kolonie en direct na het uitvliegen zijn hiervan dan het zichtbare bewijs.

Dat de fourageermogelijkheden op de Noordzee niet best waren in juli wordt onderstreept door het grote aantal volwassen Noordse Stormvogels. Volwassen wil in dit verband alleen maar zeggen: niet-eerstejaars. De eerste jaars vogels zitten namelijk nog in het nest, terwijl echt volwassen vogels vermoedelijk dicht bij de kolonies zullen blijven. Bij de vondsten viel op, dat de meeste stormvogels in slagpenrui waren. Veel vogels moesten zich behelpen met 3-5 handpenen! De conditie van een ruiende vogel is al niet optimaal. Met zulke "gatenvleugels" als bij de gevonden vogels zal het zeer moeilijk zijn om bij ruwe zee voldoende voedsel te vinden. Ook deze Noordse Stormvogels zijn de hongerdood gestorven.

Hoewel het in juli 1987 om enkele honderden slachtoffers ging, moet niet vergeten worden, dat de Drieteenmeeuw een bijzonder talrijke soort is. In Groot-Brittannië alleen al broeden meer dan 400.000 paren. De natuurlijke sterfte in de periode na het uitvliegen is altijd groter dan normaal, zeker als de weersgesteldheid ongunstig is. De harde, noordwestelijke wind heeft er vermoedelijk voor gezorgd, dat een deel van deze natuurlijke sterfte meer zuidelijk heeft plaatsgevonden. Wellicht mag de conclusie getrokken worden dat de opmerkelijk stranding van honderden Drieteenmeeuwen in juli 1987 veroorzaakt werd door een verplaatste natuurlijke sterfte in combinatie met een verhoogde sterfte na het uitvliegen als gevolg van slechte weersomstandigheden.

Jelle van Dijk

-O-O-O-O-O-O-O-O-O-O-

DE ZILVERMEEUW NEEMT NIET LANGER TOE ALS BROEDVOGEL

De Zilvermeeuw is in de loop van deze eeuw sterk in aantal toegenomen. In 1926 werden er al bijna 10.000 paren geteld. Ondanks de intensieve bestrijding tot het midden van de zestiger jaren nam de stand niet af.

Toen de bestrijding werd stopgezet nam het aantal tot 1976 met zo'n 15 % toe. Na dat jaar verminderde deze toename tot tenslotte de stand stabiel bleef. In 1984 en 1985 hebben ongeveer 88.500 paren in Nederland gebroed. De cijfers van 1986 wijzen op een vermindering van de stand met zo'n 4 %.

Deze vermindering wordt in verband gebracht met het sterk afgenomen broedsucces. Dit wordt veroorzaakt door de sterk toegenomen roof van eieren en jongen door soortgenoten. Ook neemt het aantal eieren en het gewicht van de jongen sterk af. Deze veranderingen wijzen alle sterk op een sterk toegenomen concurrentie om voedsel. Op Terschelling lijkt de Kleine Mantelmeeuw de Zilvermeeuw langzamerhand uit zijn voedselgebied (de Noordzee) te verdringen.

Uit: LIMOSA, jaargang 60, 1987, Aflevering 2

GEKNIPT GEKNIPT GEKNIPT GEKNIPT GEKNIPT GEKNIPT GEKNIPT GEKNIPT

-O-O-O-O-O-O-O-O-O-